

11-03-0096
 23.05.2000

ДО
 КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА
 РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

На встъпване на
 с-н Златев
 26.05.2000г.

СТАНОВИЩЕ

на МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ
 по конституционно дело № 4 от 2000г.

ОТНОСНО: Искането на група народни представители за обявяване на противоконституционност на чл. 1; 3, т.1; 4, ал.1 и 3; 5, ал.2; 6, ал.2, 3, 5 и 13; 7, ал.3; 9, ал.4; 28; 68; 70, ал.3; 74; 121; 123; 125, ал.1, т.1 и 131 от Кодекса за задължителното обществено осигуряване (обн. ДВ, бр. 110/1999г.)

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 8 май 2000г. министърът на финансите е конституиран като заинтересована страна по конституционно дело № 4 от 2000г., образувано по искане на група народни представители за обявяване на отделни разпоредби от Кодекса за задължителното обществено осигуряване (КЗОО) за противоконституционни, като се

поддържа, че част от тях противоречат и на международни договори, по които Република България е страна.

Министърът на финансите е конституиран от съда като заинтересована страна предвид обстоятелството, че в осигурителните фондове на държавното обществено осигуряване постъпват и суми от държавния бюджет за осигуряване на лицата по чл.4, ал.1, т. 2 и 3.

С оглед на дадената ми с определението от 8 май 2000г. възможност, изразявам следното становище:

Искането на групата народни представители за обявяване на противоконституционност на разпоредби от КЗОО в голямата си част е декларативно и необосновано. Излагат се изводи за противоречие на разпоредби с Конституцията и международни договори, по които Република България е страна, без да се навеждат конкретни аргументи досежно това в какво се състои противоречието.

В искането се твърди, че като въвежда задължително осигуряване за всички категории лица, КЗОО превръща правото на обществено осигуряване и социално подпомагане, прогласено в чл. 51, ал.1 от Конституцията, в задължение както за лицата, които работят по трудови и служебни правоотношения, така и за гражданите, които работят без трудов договор, на свой риск и за своя сметка.

Правото на социално осигуряване принадлежи към основните права на гражданите и е неотменимо. Конституционните разпоредби обаче не определят конкретни условия и ред за възникването и осъществяването на правото на социално осигуряване. За да намери индивидуална реализация това универсално по отношение на лицата право, е необходимо да се създаде функционираща система на обществено осигуряване, да се регламентират насрещните права и задължения на субектите по възникващите правоотношения във връзка с осъществяването на правото. Уредбата на тези въпроси е оставена на

преценката на законодателя, който е компетентен да даде едно или друго конкретно разрешение по целесъобразност. Изключването на определена категория граждани (т.н. “самоосигуряващи се лица”) от обсега на задължителното обществено осигуряване ще ги постави в неравностойно положение спрямо останалите лица и ще представлява нарушение на установената от чл.51, ал.1 от Конституцията равнопоставеност на гражданите като субекти на правото на социално осигуряване.

В КЗОО законодателят е следвал основните принципи на класическия Бисмарков модел на системата за социално осигуряване (а не подпомагане) и социално-осигурителни отношения, възприет в мнозинството европейски страни модел, при който:

- правото на социално осигуряване е неразривно свързано със задължението за осигурителни вноски от или в полза на правоимащите лица;

- внасянето на нормативно установените осигурителни вноски е задължително условие за реализиране правото на социални престации; това право не съществува и не може да се реализира без задължение за осигурителни вноски от или в полза на съответните категории лица;

- обхватът на лица с право на социални престации по принцип и поради сама природа на осигурителната система се ограничава до лицата, за които са правени или се правят осигурителни вноски;

- изключването на определен кръг лица от системата на задължителното социално осигуряване (например чрез отпадане на задължението им за внасяне на осигурителни вноски) означава лишаването им от прогласеното от Конституцията право;

- осигурителните средства се формират на основата на

набраните осигурителни вноски на работещите лица, а не от сумите, натрупани по личните партии на осигурените лица и се разходват за изплащане на гарантираните в КЗОО осигурителни вземания.

Считам, че не задължението на самоосигуряващите се лица за осигурителни вноски нарушава конституционно им право на пенсия и пенсионна защита, а именно то го гарантира, тъй като освобождаването им от установените с КЗОО осигурителни вноски означава лишаването им от това основно конституционно право. В областта на социалното осигуряване правото на социални престации и задължението за осигурителни вноски са две неотделими същности черти на системата, а тяхното разкъсване и противопоставяне не само лишава съответните групи граждани от основно тяхно конституционно право, но едновременно руши системата за социално осигуряване и я свежда до равнището и принципите на системата за социалното подпомагане.

Наред с това, отпадането на задължителния характер на държавното обществено осигуряване и като следствие ограничаването на броя на задължително осигурените лица ще затрудни финансовия модел на изградената нова осигурителна система, която цели да гарантира нейната парична устойчивост. Ограничаването на източниците на приходи в осигурителната система ще провокира увеличаване на размера на осигурителните вноски за сметка на работодателите и осигурените лица, увеличаване на осигурителната тежест върху държавния бюджет и на разходите по изплащането на предвидените в КЗОО обезщетения, помощи и пенсии, включително социални и персонални пенсии на хората над 70 години и децата сираци. Подобно разрешение би противоречало на принципите на справедливостта и хуманизма, на социалната и правовата държава, в защита на които се обявява групата народни представители и би

ограничило правото на социална закрила на немалка част от гражданите на Република България.

Уважаеми господа конституционни съдии,

С оглед на изложеното считам, че исканията на група народни представители за обявяване на разпоредби от КЗОО за противоконституционни и за установяване на несъответствие на норми с международни договори, по които Република България е страна, са необосновани и неоснователни и следва да бъдат отхвърлени.

МИНИСТЪР:
